

Muutoksia – onko niitä?

Olin jo tehnyt suunnitelman ja aloittanut kirjoitukseni Luokanopettajaliiton 50-vuotiskertomukseen.

Torstaiamuna 5.9.2024 tartuin Luokanopettaja-lehteen 3/2024 Marja Heikkilän pääkirjoituksen Hiukan harkintaa, kiitos!, joka käsitteli nykyisin melko yleiseksi muuttunutta, toista kunnioittamattontaa puhetapaa. Ajatuksissani olin samaa mieltä muutoksen tarpeesta.

Käänsi sivulle 4, josta alkoi Suomen Luokanopettajien (SLO) uuden puheenjohtajan Marjut Koukkulan esittely. Tekstin puoliväliin päästyäni totesin mielessäni: Taisipa juttuni mennä uusiksi. Niin samanlaisia olivat ajatukseni Marjutin kanssa, niin vähän on perusasioissa tapahtunut muutoksia 50 vuodessa.

Marjutin innokkuus ja luottamus luokanopettajan työn arvoon ovat samat kuin meillä aikoinaan ensimmäisessä hallituksessa vuonna 1975. Kirjoitan kuitenkin juttuni, kun kerran olen sen luvannut. Lukijat sitten arvioivat.

Olin Peruskoulun luokanopettajien ensimmäisen hallituksen jäsen ja olen ollut eläkkeellä jo 28 vuotta. Entisenä kansakoulunopettajan, luokanopettajana ja reksinä olen sivusilmällä seurannut koululaitoksen muutoksia. Käsitykseni perustuvat lehtitietoihin ja tuttujen, minua nuorempien opettajien ja rehtoreiden kertomuksiin.

Mitkä olivat tavoitteet 50 vuotta sitten

- koota luokanopettajat yhteistoimintaan
- parantaa luokanopettajien asemaa
- kohentaa luokanopettajien ammattitaitoa
- selvittää koulualan pedagogisia kysymyksiä
- olla yhteistyössä OAJ:n ja sen ulkojäsenjärjestöjen kanssa
- luokanopettajien palkkaluokan korottaminen C 33:een
- perusopetusryhmien pienentäminen I-II luokilla
- ryhmäjakosäädösten parantaminen
- alkuopetuksen erikoislaadun parantaminen
- yhdysluokan opettajan aseman parantaminen
- luokanopettajien jatkokoulutusmahdollisuuksien säilyttäminen ja parantaminen
- luokanopettajien työllisyyden turvaaminen
- luokanopettajan työn määrittely

Nämä tavoitteet olivat painettuina A6-kokoisessa vihreässä lippusessa, jolla kehoitettiin luokanopettajia liittymään Peruskoulun luokanopettajat ry:n jäseneksi maksamalla jäsenmaksu postisiirtotilille.

Ilmeisesti eivät kaikki luokanopettajat ole vielä ymmärtäneet, että kuuluminen omaan luokanopettajien etuja ajavaan järjestöön Suomen Luokanopettajat ry:een on paras tae luokanopettajien edunvalvonnasta.

Luokanopettajien koulutus on nykyisin 5-vuotinen (3 + 2) maisteritutkinto. Vaikka luokanopettajilla on vankka pedagoginen koulutus, osa vanhemmista katsoo oikeudekseen tulla kouluun neuvomaan oman usean vuosikymmenen takaisten koulukemusten pohjalta miten juuri hänen lastaan pitäisi opettaa ja huomioida hänen lapsensa erityistarpeet ja –lahjakkuus.

Minusta näyttää luokanopettajien työn arvostus ja asema heikentyneen näinä yksilöllisyyden ihannoimina vuosina. Opetusvelvollisuus näyttää säilyneen 24 tunnissa kuten tekstiilityön, teknisen työn, liikunnan, maa- ja metsätalouden ja puutarhanhoidon opettajilla sekä oppilaanohjaajilla. Nykyisen palkkauksen arvioinnin jätän asiasta tietävien arviotavaksi.

Oppilasmäärät 1-2-luokilla vaikuttavat lehtikirjoitusten mukaan pienentyneen aikoinaan opettamastani 34:stä. Muutos on tapahtunut oppilasmääränsä. Alkuopetuksen luokissa on nyt 3 tai 5, jopa 7 erityisen tuen tarpeessa olevaa oppilasta. Olen itse nähnyt 1.luokan opettajan käsivarren mustelmat tänä syksynä.

Ryhmäjakosäädökset lienevät häipyneen tuntikehyksen käyttöönoton myötä. Tuntikehystä on paljon helpompi pienentää kuin muuttaa asetuksella lukittuja virkojen määrän määräytymistä oppilaiden lukumäärän perusteella. Niiden perusteella oli jopa Helsingissä 1-opettajainen koulu.

Alkuopetuksen erikoislaadusta en ole nähnyt kirjoitettavan aikoihin. Ekaluokkalaisten koulun aloitus huomioidaan kyllä kiitettävästi mediassa kuten ennenkin lehdistössä. Opetusviranomaisen suhtautumista alkuopetukseen kuvastanee se, ettei uutta ylitarkastajaa nimitetty Kaija Jylhän siirrettyä eläkkeelle. Jos muistan väärin, korjatkaa. Helsingin Yliopiston harjoituskoulusta hävisi alkuopetuksen didaktikko tarpeettomana. Kyllähän eri aineiden didaktikot alkuopetuksen erityisyyden hallitsivat.

Itse muistan syyskuun alussa, silloin kouluvuosi alkoi syyskuussa, hikoilleeni ns. lukutunnilla 34-oppilaan luokassa, kun aapisen tekstiin oli käytössä 6 - 7 kirjainta. Aapisen teksti oli luettu riveittäin, pojat vuorollaan, sitten tytöt, sitten ne, joilla oli jalassaan nauhakengät ja vuorollaan ne, joiden kengissä oli soljet, sitten ne, joilla oli vaatteissa sinistä, vihreää, raitoja, ruutuja, lyhyet hihat, pitkät hihat jne. eikä vain välituntikello soinut.

3-6-luokkien lääninkouluttajaurani 15 vuoden aikana tutustuin Uudenmaan pääkaupungin seudun ulkopuolisiin yhdysluokkakouluihin aika perusteellisesti ja ihastuin. Voiko olla parempaa kasvuympäristöä kuin 3-opettajainen alle 80 oppilaan lähikoulu. Opettajat tuntevat kaikki oppilaat ja oppilaat tuntevat toisensa ja kaikki koulun aikuiset keittolan tätiä ja huoltomiestä myöten. Aikoinaan oli yhdysluokkien vuorokursseja varten omat

oppikirjansakin. Itse sain olla mukana kirjoittamassa 5-6 –luokille historian oppikirjaa, joka laadittiin vuorokursseja kunnioittaen. Joko kaikki yhdysluokkalaiset ovat kadonneet taksien takapenkeille kohti koulukeskusten 400-700 oppilaan mammuttikouluja? Toivottavasti ei.

Ennen säädökset takasivat pienten, jopa 1-opettajaisten koulujen, säilymisen kolmeksi vuodeksi oppilasmäärän laskiessa alle tietyn rajan. Yhdysluokissa oli luokanopettajalla hienovarainen mahdollisuus huomioida oppilaan erityistarpeet oli sitten kyse nopeasta oppijasta ja kertaamisen tarpeesta.

Olen erilaisista kirjoituksista ja myös Suomen Luokanopettajien sähköpostiviesteistä saanut käsityksen, että luokanopettajien täydennyskoulutus on VESO-päiviä lukuun ottamatta vapaaehtoista, omalla ajalla tapahtuvaa ja omakustanteista. Toimivatko Heinolan viikon luokanopettajakurssit enää? Ilahduin webinaareista. Loistava tapa käyttää tietotekniikkaa täydennyskoulutukseen. Kunnioitukseni teille kaikille, jotka jaksatte työntehdellä ohella kouluttautua. Itse lienen ollut ikuinen opiskelija, vielä nytkin yritän täydentää taitojani maahanmuuttajien suomen opettajana.

Luokanopettajien työllisyys on käsittääkseni ihan kohtuullinen. Lähivuosina voi jopa tulla puutetta luokanopettajista, kun koulutukseen hakijoiden määrä on huikeasti laskenut. Samaan voi johtaa nuorten opettajien uupuminen paineen alaisina. Toivon, että joka koulussa rehtorit ja kollegat jaksaisivat tukea ja rohkaista nuorta opettajaa. Eikä nuorta opettajaa pidettäisi kriittisen suurennuslasin alaisena. Itse vaihdoin koulua onnistuneesti. Mieheni totesi lokakuussa: ”Mitä on tapahtunut, kun nykyisin hymyilet kotona?”

Taisto 5-6 –luokista tuntuu jatkuvan, ja luokanopettajien ammattitaitoa epäillään edelleen. Lasten liikunnallisen kunnon lasku on luokanopettajien ammattikoulutuksen puutetta. Miten ne isät ja äidit osaavat valmentaa tulevia jalkapalloilijoita ja jääkiekkoilijoita maailmanmestareiksi? Haluaisin tavata sen liikunnanopettajan, joka kiertäisi pikku koululta toiseen pitämään liikunnan kaksoistunnin niissä yhdistetyissä veisto-liikuntaluokissa, joissa ensin nostetaan höyläpenkit koukuilla seinille ja suihkun tilalla on vesiämpärit, joista kostetut pyyhkeet nostetaan ja väännetään nihkeiksi hien pyyhkimiseksi liikunnan jälkeen. Nuo vesiämpärit neuvot silloisen Kouluhallituksen liikunnan ylitarkastaja, kun uskalsin kertoa pikku koulujen liikunnanopetuksen ongelmista Heinolan koulutuskeskuksessa.

Äidinkielenopettajienliitto on koulupoliittisessa ohjelmassaan huolissaan lukiolaisten lukutaidosta. Peruskoulun äidinkielen tunneista suurin osa on ala-asteella. Siis luokanopettajien koulutukseen

pitää sisällyttää enemmän äidinkielen ja kirjallisuuden opintoja ja aineenopettajat voisivat opettaa 5- ja 6-luokkalaisia. (Minna Rytisalo – Tommi Kinnunen: Huokauksia luokasta s.146)

Onneksi Tommi Kinnunen ei halua syyttää lukutaidon romahduksesta luokanopettajia, vaan opettajakoulutuksen tutkinnon uudistusta, jossa äidinkielen ja kirjallisuuden määrä väheni radikaalisti. Mutta hän ihmettelee miksi viitosilla ja kuutosilla luettiin Ronja ryövärintytärtä ja muuta vanhentunutta kirjallisuutta. Mieleeni tuli olisiko syynä pienet määrärahat, joista ei riitä varoja kirjasarjojen uudistamiseen.

Biotieteenkoulutustoimikunta oli myös huolissaan: ”Peruskoulussa olisi biologian asemaa parannettava siten, että opetuksesta vastaisi aineenopettaja jo viidenneltä luokalta lähtien.”

Lohdullista oli tässä 5-6-luokkien taistossa oli lukea Luokanopettajassa 2/1980 ollut lääninkoulutaja Rauni Tuohimiehen kirjoitus ala-asteen vieraan kielen opetuksesta. Tuohimaa oli erikoistunut luokanopettaja, ala-asteen englannin opettaja ja toiminut opettajien kouluttajana. Hän mielestään englannin opetuksen alkuvaiheessa on olennaista hyvää ääntäminen, kyseessä olevan ikätason oppilaiden tuntemus ja kokonaisnäkemys opetussuunnitelmasta. Hän ei näe eroa oppimistuloksissa erikoistuneen luokanopettajan ja aineenopettajan välillä.

Liikuttavaa on kuitenkin luottamus kouluopetuksen kykyyn ratkaista kaikki yhteiskunnan ongelmat lapsiluvun laskua myöten. Päätäjiltä lienee jäänyt huomaamatta oppilaiden ikätason edellyttämät mahdollisuudet. 10-12-vuotiaita ei lainkaan kiinnosta mitä tapahtuu, kun he ovat 30, saati 50-vuotiaita, siis ikivanhoja.

Opettajat voivat opettaa mitä vain, mutta se ei tartu oppijan päähän, ellei sillä opetuksella ole liittymäpintaa. Itseohjautuvuuden saavuttaminen vaatii vuosia. Olisi syytä palata oppimisen oppimiseen.

Lohdutukseksi lainaan kurssitoverini, myöhemmin maaherrana toimineen Pekka Silventoisen lausetta peruskoulusta: ”Onneksi yllättävän suuri joukko oppii yllättävän paljon.”